

Utbildningsinspektion i Grangärdets skola, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Grangärdets skola	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Grangärdets skola den 29-30 maj 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Mariestads kommun och Grangärdets skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Grangärdets skola intervjuades rektorn, elever, lärare och övrig personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Grangärdets skola

Grangärdets skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	105
Förskoleklass	17
Grundskola	156

Källa. *Rektorn vid Grangärdets skola*

Grangärdets skola har elever i förskoleklass och i grundskolans årskurser 1–6. Skolan har åldersintegrerade klasser för årskurserna 1–3 och åldershomogena klasser för årskurserna 4–6. I anslutning till skolan finns det fritidshem. Eleverna kommer huvudsakligen från bostadsområden i skolans närhet.

Grangärdets skola ligger i östra delen av centralorten Mariestad och tillhör det östra skolområdet. Eleverna fortsätter huvudsakligen sin skolgång vid det östra skolområdets grundskola för årskurserna 7–9, Mariaskolan.

Skolan ligger nära skog och natur och det finns goda möjligheter till lek och aktivitet.

Den pedagogiska personalen och eleverna arbetar i ett arbetslag.

Skolan har få elever med annat modersmål än svenska.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolorna och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Eleverna vid Grangärdets skola är medvetna om att de kan och har möjlighet att påverka sin skolsituation. Genom bland annat klassrådets och elevrådets kontinuerliga möten finns det en mycket väl fungerande samverkan kring skölövergripande frågor.

Vidare finns det ett systematiskt och väl fungerande samarbete mellan skolans åldersintegrerade klasser för årskurs 1–3 och förskoleklassen för att stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Personalen är väl utbildad för den undervisning de bedriver. Eleverna har stor tilltro till sina lärare som de menar är mycket bra pedagoger.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan saknar arbetsplan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).

- Skolans kvalitetsredovisning uppfyller inte kraven i förordningen (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Samtliga elever erbjuds inte elevens val i enlighet med bestämmelserna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).
- Skolans undervisning i hem- och konsumentkunskap bygger på att ansvaret för delar av elevernas utbildning överläts till föräldrarna (1 kap. 2 § skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör arbeta för att öka elevernas kännedom om läroplanens och kursplanernas mål.
- Skolan bör arbeta för att öka elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning.
- Skolan bör bättre följa upp att verksamheten utvecklas så att den svarar mot uppställda mål.
- Skolans arbete med individuella studieplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.
- Skolans kvalitetsarbete bör utvecklas så att utvärdering och analys av verksamheten i högre utsträckning blir ett konkret hjälpmedel i det fortsatta arbetet.
- Rektorns förtroenhet med och möjlighet att ta det övergripande ansvaret för verksamheten bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Inspektörerna bedömer att det i Grangärdets skola finns ett väl utvecklat system för att diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, engelska och matematik. Däremot redovisas inte något sätt för systematisk uppföljning och analys av kunskapsutvecklingen i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i Lpo 94 och i kursplanerna. Inspektörerna bedömer att uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling måste utvecklas till att omfatta samtliga ämnen. Se vidare om Systematiskt kvalitetsarbete i den för kommunen övergripande rapporten.

Intervjuer och lektionsbesök visar att det finns skillnad i elevernas kunskap om kursplanernas mål beroende på ämne och lärare. Inspektörerna bedömer därför att skolan bättre bör arbeta för att öka elevernas kännedom om kursplanernas mål. Se vidare i avsnittet om normer och värden nedan.

I skolans och kommunens senaste kvalitetsredovisning redovisas bland annat måluppfyllelsen i ämnena engelska, matematik och svenska för elever i årskurs 5, vilket framgår av tabell 1. Till sin hjälp vid bedömningen har personalen använt resultaten vid de nationella ämnesproven som genomförs i årskurs 5.

Tabell 1. *Andel elever vid Grangärdets skola, samt andelen elever i kommunen (i procent) som bedöms ha uppnått kursplanemålen för årskurs 5 i ämnena svenska, matematik och engelska läsåret 2005/06.*

	Svenska	Matematik	Engelska
Grangärdets skola	90	87	90
Kommunen	88	85	87

Källa: Skolans och kommunens kvalitetsredovisning, kallad Vägvisaren, för läsåret 2005/06.

Tabellen visar att flertalet elever når mål att uppnå i årskurs 5 i svenska, matematik och engelska. Vidare visar tabellen att eleverna når något bättre resultat än genomsnittet i kommunen. Inspektörerna vill ändå påpeka vikten av att skolan analyserar resultaten för att kunna sätta in rätt åtgärder och förbättra elevernas möjligheter att nå de nationella målen för årskurs 5 i svenska, matematik och engelska.

Normer och värden

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning.

Eleverna vid Grangärdets skola är medvetna om att de kan och har möjlighet att påverka sin skolsituation. Genom bland annat klassrådets och elevrådets kontinuerliga möten finns enligt inspektörernas bedömning en mycket väl fungerande samverkan kring skolövergripande frågor.

Skolan ska, enligt läroplanen, eftersträva att varje elev successivt utövar ett allt större inflytande över sin utbildning. Inspektörerna vill i detta sammanhang hänvisa till vad som skrivs ovan om elevernas kunskap om kursplanernas mål. Om elever inte har vetskap om kursplaners mål är det svårt för dem att veta vad de kan ta ansvar för, ha inflytande över eller om de blir rättvist bedömda. Inspektörerna bedömer därför att skolan bättre och mer systematiskt bör arbeta för att öka elevernas möjligheter till ansvar och inflytande över sin utbildning oberoende av lärare och ämne.

Vid tillfället för inspektionen noterar inspektörerna att det är ett vänligt och accepterande klimat såväl elever emellan som mellan lärare och elever.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för skolformen.

Arbetsmiljö och delaktighet

Det råder numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Skolan ska bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet.

I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år.

Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Grangärdets skola har en likabehandlingsplan. Planen kan dock inte till fullo anses motsvara en sådan likabehandlingsplan som den nya lagen kräver då den exempelvis inte tydligt och konkret anger vilka åtgärder som behövs för att främja likabehandling och förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling vid den här skolan. Vidare ska det i planen framgå en ansvarsfördelning mellan rektorn och personal. Planen är inte heller daterad vilket innebär att det blir svårt att se när den ska ses över och följas upp. Se vidare i Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling. Likabehandlingsplanen har dessutom en sida benämnd ”Om det inte hjälper, Om mobbarna söker sig nya offer eller om de inte slutar mobba” som innehåller sanktioner och åtgärder som inte överensstämmer med grundskoleförordningen eller skollagen vad gäller flytt av elev och disciplinära åtgärder.

Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan.

Innehåll, organisering och arbetssätt

För genomförandet av de fastställda målen ska det finnas en arbetsplan. Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Rektorn beslutar om arbetsplanen. Arbetsplanen ska kontinuerligt följas upp och utvärderas.

Intervjuer med lärare och skolledning bekräftar att skolan saknar en för skolan gemensam plan för genomförandet av de fastställda målen. Vidare bekräftar dokument, intervjuer och besök i verksamheten att skolan inte på ett systematiskt sätt följer upp att undervisningen ligger i linje med nationella mål och riktlinjer. Intervjuer med lärare visar dock att skolans lokalt bearbetade kursplaner är viktiga verktyg för genomförandet av de fastställda målen. Inspektörerna bedömer att skolan måste upprätta en arbetsplan i enlighet med grundskoleförordningen.

Intervjuer och lektionsbesök visar att kunskapssynen och synen på lärandet i skolan huvudsakligen speglar dem som uttrycks i läroplanen och kursplanerna men att det finns variationer beroende på lärare och ämne. Det finns tillfällen där eleverna i enlighet med läroplanens riktlinjer får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar, får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang samt får möjlighet att arbeta ämnesövergripande.

Men det finns också exempel på där eleverna endast har liten möjlighet att påverka innehåll i undervisningen, arbetssätt och arbetsformer. Detta visar sig exempelvis i skolans lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna. I flera

lokala bearbetningar återfinns inte mål att sträva mot som uttrycker den inriktning undervisningen ska ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper. Mål att sträva mot tydliggör de kunskapskvaliteter som är väsentliga i ämnet. Dessa mål utgör det främsta underlaget för planeringen av undervisningen och sätter inte någon gräns för elevens kunskapsutveckling. Vidare finns det lokalt bearbetade kursplaner som saknar mål att uppnå eller som anger ett detaljerat urval av stoff som mål att uppnå. Mål att uppnå i de nationella kursplanerna anger den miniminivå av kunskaper som alla elever ska uppnå det femte respektive det nionde skolåret. De allra flesta elever kommer naturligtvis längre och ska också komma längre i sitt lärande. Med nämnda brister i de lokala bearbetningarna blir det svårt för elever och lärare att i varje klass och ämne göra en gemensam tolkning av målen i läroplanen och kursplanernas mål. Eleverna får därmed inte i enlighet med bestämmelserna ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.

Inspektörerna bedömer att skolan bättre bör följa upp att verksamheten utvecklas så att den svarar mot uppställda mål.

Inspektörerna vill dock framhålla det samarbete som finns mellan skolans åldersintegrerade klasser för årskurserna 1–3 och förskoleklassen. Intervjuer och verksamhetsbesök visar att skolan systematiskt samarbetar med förskoleklassen för att stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Individanpassning och stöd

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling och för att kunna bedöma när stödsatser behöver sättas in. Dokumentation är också en viktig förutsättning för den information som ska ges under utvecklingssamtalet.

Intervjuer och dokument visar att varje enskild elev, i enlighet med bestämmelserna, har en individuell utvecklingsplan (IUP). Inspektionen visar dock att det finns en variation mellan lärare och ämne vad gäller innehåll och kvalitet i utvecklingsplanerna. Dokumentationen är god i vissa ämnen och bristfällig i andra. Inspektörerna bedömer därför att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet. Inspektörerna vill i sammanhanget hänvisa till vad som sägs ovan om att det finns skillnad i elevernas kunskap om kursplanernas mål beroende på ämne och lärare.

Inspektörerna uppfattar att merparten av de elever vid skolan som är i behov av särskilt stöd, erhåller detta utanför den ordinarie undervisningsgruppen. Specialläraren tar emot elever i sitt rum och arbetar endast vid enstaka tillfällen ute i klasserna. I sammanhanget vill inspektörerna påpeka att grundskoleförordningen klargör att särskilt stöd i första hand ska ges inom ramen för den klass eller den grupp som eleven tillhör.

Utvärdering av lärandet, bedömning

Grängårdets skola har ett väl utvecklat system för att följa upp, diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, engelska och matematik. Som tidigare nämnts i denna rapport framkommer det inte vid inspektionen att skolan har system för att analysera och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i kursplanernas övriga ämnen. Inspektörerna bedömer därför att skolan måste utveckla detta arbete.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Grangärdets skola har ett till vissa delar systematiskt och fungerande kvalitetsarbete. Som ett led i uppföljningen och utvärderingen upprättar skolan årligen en skriftlig kvalitetsredovisning. Med hänvisning till skolans kvalitetsarbete noterar dock inspektörerna att det finns arbete av god kvalitet i skolan som inte följs upp och utvärderas i kvalitetsredovisningen. Exempel på detta är samarbetet mellan förskoleklassen och årskurserna 1–3 samt den pedagogiska utvecklingsgruppens verksamhet. Vidare konstaterar inspektörerna att kunskapsuppföljning i övriga ämnen än engelska, matematik och svenska inte redovisas, följs upp och utvärderas i Grangärdets skola samt att det i skolans kvalitetsredovisning inte finns en samlad bild av elevernas kunskapsresultat.

Enligt inspektörernas bedömning saknas det därför i Grangärdets skola sådan kunskap om elevernas kunskapsresultat i alla ämnen att ett systematiskt kvalitetsarbete inte blir möjligt att bedriva. Vidare är det en förutsättning att ha kunskap om de kunskapsresultat som uppnåtts för att skolan ska kunna upprätta en kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningen har bland annat till syfte att synliggöra resultaten i verksamheten och ge underlag för de förändringar som behövs för att uppnå högre måluppfyllelse. Att synliggöra resultat är inte bara en fråga om att kontrollera hur ansvaret fullföljs, det är också en fråga om hur arbetet ska bedrivas vidare. Se vidare i Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning måste förbättras så att de motsvarar kraven i förordningen. Inspektörerna bedömer vidare att skolans kvalitetsarbete bör utvecklas så att utvärdering och analys av verksamheten i högre utsträckning blir ett konkret hjälpmedel för att öka måluppfyllelsen. Se vidare i den för kommunen övergripande rapporten över skolverksamheten.

Ledning och intern kommunikation

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Vid Grangärdets skola finns det en rektor. Rektor har det övergripande ledningsansvaret för skolans verksamhet och ekonomi. Som stöd för sitt arbete har rektorn bland annat en pedagogisk utvecklingsgrupp med personal från samtliga delar och årskurser i verksamheten samt en så kallad utbildningsledare.

Ledningen av pedagogiskt utvecklingsarbete och övrigt kvalitetsarbete styrs av rektorn men den pedagogiska utvecklingsgruppen och arbetslaget tar det faktiska ansvaret för att det kommer till stånd.

Rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

I intervjuer med såväl rektorn som lärare framkommer att det under senare år har varit täta rektorsbyten vid Grangärdets skola. Nuvarande rektor tillträdde sin tjänst inför läsåret 2006/07 och ska vara tjänstledig kommande läsår. Det blir alltså ännu ett rektorsbyte.

Intervjuer med rektorn och personal visar ett behov av bättre kontinuitet i rektorsfunktionen. Detta för att rektorn ska få möjlighet att bli mer förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och för att ännu bättre verka för att utbildningen långsiktigt utvecklas mot de nationella målen. Som ett resultat av täta rektorsbyten har utbildningsledaren enligt personalen stor roll i det pedagogiska utveck-

lingsarbetet. I en befattningsbeskrivning framgår dessutom att det är utbildningsledaren som ansvarar ”för samordningen av den pedagogiska verksamheten och utvecklingsarbetet”. Inspektörerna förutsätter dock att det är rektorn vid Grangärdets skola som i enlighet med bestämmelserna har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen.

Utbildningsinspektionen visar dels på brister avseende områden som rektorn ansvarar för enligt de nationella styrdokumenterna dels på flera förbättringsområden där den pedagogiska ledningen har avgörande betydelse för hur långt skolan kommit och hur den utvecklas vidare. Som en följd av detta bedömer inspektörerna att det finns ett behov av en rektor som ges förutsättningar att bli bättre förtrogen med verksamheten vid Grangärdets skola. Detta för att ännu bättre kunna ta det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Se vidare i den för kommunen övergripande rapporten.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

I den nationella timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Vidare ska styrelsen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

Intervjuer med lärare och elever visar dock att det råder oklarheter om samtliga elever erbjuds elevens val enligt bestämmelserna. Det finns exempel på elever som är osäkra på om de har elevens val. Vidare finns det elevens val som, enligt inspektörernas bedömning, inte syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Exempel på detta är klassens timme, teaterföreställning och simträning. Inspektörerna bedömer att samtliga elever inte har tillgång till elevens val i enlighet med bestämmelserna.

I hem- och konsumentkunskap finns enligt de nationella kursplanerna mål som eleverna ska uppnå i det femte skolåret. I Grangärdets skola har lärare ”de teoretiska delarna” av ämnet i skolan. De ”praktiska delarna” ska eleverna utföra i hemmet och föräldrarna ska bedöma hur deras barn utför sina uppgifter. Föräldrarna uppger att det kan vara svårt att avgöra om barnen har utfört uppgifterna på ett korrekt sätt. Delar av undervisningen överläts således till föräldrarna och det grundläggande kravet på en likvärdig utbildning kan härigenom komma att åsidosättas. Det är skolans ansvar att genomföra undervisning som leder till att eleverna når målen som är angivna i kursplanerna. Inspektörerna bedömer därför att skolan måste förändra undervisningen i hem- och konsumentkunskap.

Inspektörerna bedömer dock att eleverna vid Grangärdets skola med ovan angivna undantag har tillgång till utbildning i den omfattning som ska erbjudas enligt de nationella bestämmelserna.

Personal

Personalen är väl utbildad för den undervisning de bedriver. Enligt skolans senaste kvalitetsredovisning är lärartätheten vid Grangärdets skola 6,3 per 100 elever. Motsvarande siffra för riket är 8,2 enligt officiell statistik.

Rektorn har genomgått den statliga rektorsutbildningen.

Eleverna har stor tilltro till sina lärare som de menar är bra pedagoger.

Materiella resurser

Läromedelskvaliteten är god enligt inspektörernas iakttagelser och intervjuer med lärare och elever. Inspektörerna bedömer att eleverna ges goda materiella förutsättningar att nå de nationella målen för utbildningen.

Datum	Ort
2008-01-11	Göteborg

Thomas Nilsson

Mats Lindström